

Επισκόπηση

- Η χώρα κινδυνεύει για ακόμη μία φορά, να βρεθεί μπροστά σε αδιέξοδο. Τα χρηματοδοτικά ανοίγματα μπορεί να γίνουν απαγορευτικά σε λίγους μήνες και η μη κάλυψή τους θα οδηγήσει σε στάση πληρωμών και σε περαιτέρω φτωχοποίηση του πληθυσμού. Η έγκαιρη ολοκλήρωση της 1ης αξιολόγησης του 3^{ου} Μνημονίου είναι εκ των ων ουκ άνευ για την ομαλοποίηση της οικονομίας. Η πολιτική ηγεσία, ένθεν κακείθεν, καθυστερεί δραματικά να δώσει λύσεις. Οι ελληνικές επιχειρήσεις, κάτω από αντίξοες συνθήκες, προσπαθούν να κρατήσουν τις δουλειές στην Ελλάδα και να προσφέρουν στους εργαζόμενους όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες εργασίας και αμοιβές. Η υπερφορολόγηση, όμως, των συνεπών φορολογουμένων και επιχειρήσεων και η απαθή παραμέληση από την κυβέρνηση του έργου της προώθησης των επενδύσεων, μπορεί βραχυπρόθεσμα να μην οδηγούν σε ορατά σημάδια αποσύνθεσης της οικονομίας, αλλά μακροπρόθεσμα υποσκάπτουν τα θεμέλια της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Τα αντικίνητρα στην εργασία και στην επιχειρηματική δραστηριότητα συσσωρεύονται επικίνδυνα και οδηγούν, με μαθηματική ακρίβεια, σε μία οικονομία χαμηλής παραγωγικότητας και χαμηλών αμοιβών και σε ένα κράτος δυσλειτουργικό και ανήμπορο να παράσχει στους πολίτες τα στοιχειώδη αγαθά της απασχόλησης και της κοινωνικής προστασίας και ηρεμίας. Στο πλαίσιο αυτό, η μαζική αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων, περνάει μέσα από ένα, φιλικό προς την επιχειρηματικότητα, θεσμικό πλαίσιο που θα μειώνει κόστη ενεργειακά, φορολογικά και γραφειοκρατικά, θα σαρώνει τα επιμέρους ρυθμιστικά εμπόδια στους κλάδους που μπορούν να γίνουν πιο εξωστρεφείς και θα στηρίζεται σε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα οριζόντιων επενδυτικών κινήτρων. Στη δημοκρατία μπορεί να μην υπάρχουν αδιέξοδα αλλά στην οικονομία υπάρχουν. Το θέμα δεν είναι ποιος θα κυβερνά στην κατάρρευση της χώρας αλλά με ποιο τρόπο η κατάρρευση θα αποφευχθεί.
- Η καλή πορεία εσόδων σε φόρους και ασφαλιστικές εισφορές, που βασίζεται όμως σε εισπρακτικά μέτρα και όχι στην ανάπτυξη, επέτρεψε, μαζί με τη συγκράτηση δαπανών, όπως η αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τον ιδιωτικό τομέα, τη βελτίωση του ταμειακού πρωτογενούς πλεονάσματος το 2015. Ακόμα και μετά τις προβλεπόμενες προσαρμογές των ταμειακών σε δεδουλευμένα μέγθη αναμένεται ότι θα υπάρξει βελτίωση έναντι της μνημονιακής υποχρέωσης για πρωτογενές έλλειμμα -0,25% του ΑΕΠ.
- Θετικά μηνύματα για την οικονομική δραστηριότητα αποτελούν η αύξηση της παραγωγής και των εξαγωγών τον Δεκέμβριο του 2015, καταδεικνύοντας ότι οι δυσκολίες που δημιουργήθηκαν κατά τους καλοκαιρινούς μήνες έχουν εξομαλυνθεί σε μεγάλο βαθμό.
- Στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ και του ΙΚΑ αποτυπώνουν τη μετατόπιση των εργαζομένων προς χαμηλότερα μισθολογικά κλιμάκια καθώς και προς τη μερική και εκ περιτροπής απασχόληση τα τελευταία χρόνια. Αν και η σταθεροποίηση του αριθμού των εργαζομένων είναι μια θετική εξέλιξη, τα στοιχεία του ΙΚΑ δείχνουν ότι η ανάκαμψη των εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων από εισφορές προσαπαιτεί και μια αύξηση των προσλήψεων σε υψηλότερα μισθολογικά κλιμάκια. Για να υπάρξει όμως μια τέτοια εξέλιξη πρέπει να προϋπάρξει άρση της αβεβαιότητας, πλήρης αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών στη χώρα και νέες επενδύσεις.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

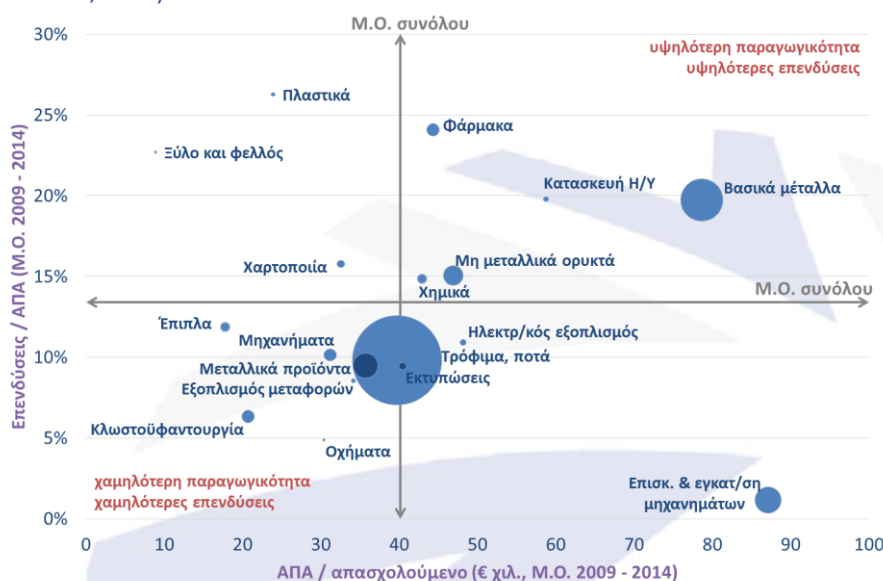
Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +302115006104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +302115006157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +302115006176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Επενδύσεις και παραγωγικότητα στους κλάδους της ελληνικής μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, 2009 – 2014 (Eurostat, 2014)

* Το μέγεθος των κουκίδων αντανακλά το μέγεθος κάθε κλάδου, με κριτήριο την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) 2014 ως ποσοστό του συνόλου της ΑΠΑ της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών.

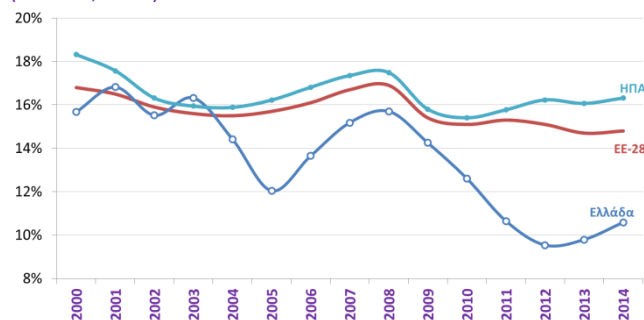
Άρση αντικινήτρων για να αντιμετωπιστεί το μεγάλο έλλειμμα επενδύσεων στην οικονομία και ιδίως στη βιομηχανία

Η ελκυστικότητα της χώρας μας ως επενδυτικού προορισμού υστερεί σημαντικά, όχι λόγω απουσίας επενδυτικών προοπτικών, που είναι λαμπρές αφού η χώρα μας δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί στο μέγιστο των δυνατοτήτων της, αλλά λόγω εμπλοκής της οικονομίας στα γρανάζια μιας αλλόκοτης πολιτικής διελκυστίνδας. Ομάδες πίεσης επιδιώκουν ίδια οικονομικά συμφέροντα και διαδοχικές κυβερνήσεις, δια πράξεων ή παραλείψεων, συναινούν προς ίδιον πολιτικό όφελος. Και αυτό γίνεται σε ένα πλαίσιο απαλλοτρίωσης του όποιου πλούτου και εισοδήματος δημιουργούν οι εργαζόμενοι και οι επιχειρήσεις στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Η κατάσταση αυτή, όμως, έχει ημερομηνία λήξεως, καθώς πλεονάσματα και αποταμιεύσεις δεν επενδύονται στην χώρα αλλά φεύγουν στο εξωτερικό. Η ανεργία και η ανέχεια γιγαντώνονται, με τους νέους να μην βλέπουν μέλλον στην χώρα μας, τους ηλικιωμένους ανήμπορους να αντιδράσουν στη φτωχοποίηση μέσω των περικοπών στις συντάξεις και πολλούς εργαζόμενους να δουλεύουν σε κλάδους χαμηλής προστιθέμενης αξίας και πενιχρών αμοιβών, με κακές εργασιακές συνθήκες. Πολλές μικρές επιχειρήσεις και ελεύθεροι επαγγελματίες, τέλος, δεν έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση και δεδομένης της εξαιρετικά υψηλής φορολογίας, φοροδιαφεύγουν σε μία προσπάθεια επιβίωσης, καθώς η παραγωγικότητά τους όχι μόνον είναι χαμηλή, αλλά και συνεχώς μειώνεται αφού δεν γίνονται επενδύσεις.

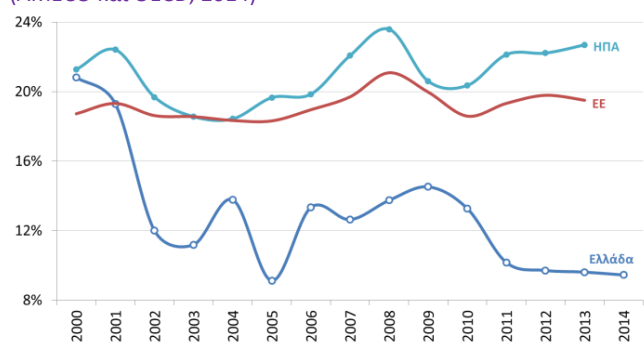
Οι επενδύσεις χωρίς κατοικίες, ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζονται διαχρονικά στο Διάγραμμα 1 στην Ελλάδα, την Ευρωζώνη και τις ΗΠΑ. Η σύγκριση με τις άλλες οικονομικές ζώνες καταδεικνύει το μεγάλο έλλειμμα επενδύσεων στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία, κατά τη διάρκεια της οποίας και μέχρι την κρίση του 2009, η έμφαση του παραγωγικού προτύπου ήταν στραμμένη στην δημιουργία ζήτησης (μέσω δανεικών) και όχι στη δημιουργία παραγωγής (μέσω επενδύσεων). Το 2014, το έλλειμμα επενδύσεων διαμορφώνεται σε 5,7% του ΑΕΠ, ή σε περίπου €10 δις. τον χρόνο, σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, το έλλειμμα επενδύσεων στη βιομηχανία, χωρίς πετρελαιοειδή, το 2013 διαμορφώνεται σε 10% περίπου της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) του κλάδου με την ΕΕ-28, και σε 13% της ΑΠΑ με τις ΗΠΑ (Διάγραμμα 2). Το παραγωγικό πρότυπο της Ελλάδας, καθόλη την περίοδο από το 2000 και μετά, δεν ευνοούσε τους εξωστρεφείς και δυναμικούς κλάδους της οικονομίας (και ιδίως τη βιομηχανία που βρίσκεται στο επίκεντρο της οικονομικής εξωστρέφειας μιας οικονομίας). Η εξέλιξη των δεικτών βιομηχανικής παραγωγής στις τρεις αυτές γεωγραφικές περιοχές (Διάγραμμα 3) είναι κάτι παραπάνω από αποκαλυπτική των χαμένων εισοδημάτων και θέσεων απασχόλησης, και της απώλειας ανταγωνιστικότητας στην ελληνική οικονομία.

Η αποεπένδυση το 2014 (αρνητικές καθαρές επενδύσεις) ήταν χαρακτηριστικό σχεδόν όλων των κλάδων της ελληνικής οικονομίας (Διάγραμμα 4), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις σε σημαντικούς υποκλάδους και βεβαίως, επιμέρους δυναμικές επιχειρήσεις, όπως στην κλωστοϋφαντουργία, για παράδειγμα. Πέραν της αγοράς ακινήτων που υφίσταται τις επιπτώσεις της αντιστροφής της υπερεπένδυσης τα προηγούμενα χρόνια και της άφρονος φορολογικής πολιτικής στην ακίνητη περιουσία, σε μεγάλους παραγωγικούς κλάδους με σημαντικό μερίδιο στην απασχόληση (βιομηχανία, εμπόριο, τουρισμός, μεταφορά και αποθήκευση) καταγράφονται σημαντικές αρνητικές καθαρές επενδύσεις. Στην βιομηχανία, ειδικότερα, όπου υπάρχει μεγαλύτερη κλαδική ανάλυση (Διάγραμμα 5), σε σταθερές τιμές 2010, τα πετρελαιοειδή εμφανίζουν σημαντικές θετικές καθαρές επενδύσεις (€597 εκατ.), με τους υπόλοιπους κλάδους να βρίσκονται συνολικά στο κόκκινο (-€1.135 εκατ.). Είναι χαρακτηριστικό ότι το μεγαλύτερο έλλειμμα επενδύσεων παρουσιάζεται στα δίκτυα (ενέργεια, νερό), ύψους -€476 εκατ., και στα τρόφιμα και ποτά, ύψους -€187 εκατ. Στους υπόλοιπους κλάδους, οριακά θετικές καθαρές επενδύσεις εμφανίζουν η παραγωγή βασικών μετάλλων και τα μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα και οριακά αρνητικά αποτελέσματα οι κλάδοι κατασκευής Η/Υ και μηχανημάτων και η χαρτοποιία, με τους

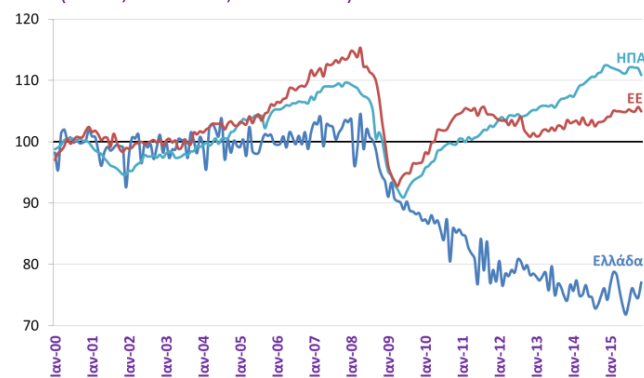
Διάγραμμα 1: Επενδύσεις πλην κατοικιών ως ποσοστό του ΑΕΠ (AMECO, 2014)

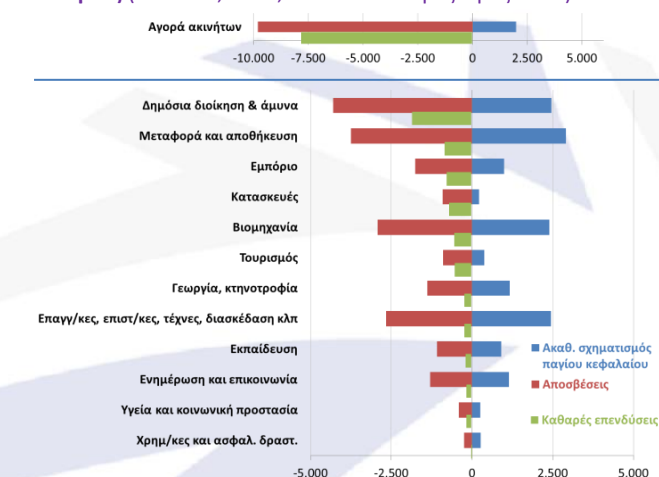
Διάγραμμα 2: Επενδύσεις ως ποσοστό της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (AMECO και OECD, 2014)

Διάγραμμα 3: Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής: Ελλάδα, ΕΕ και ΗΠΑ (OECD, Νοε 2015, 2000 = 100)

Διάγραμμα 4: Καθαρές επενδύσεις κατά κλάδο – σύνολο οικονομίας (Eurostat, 2014, € εκατ. σταθερές τιμές 2010)

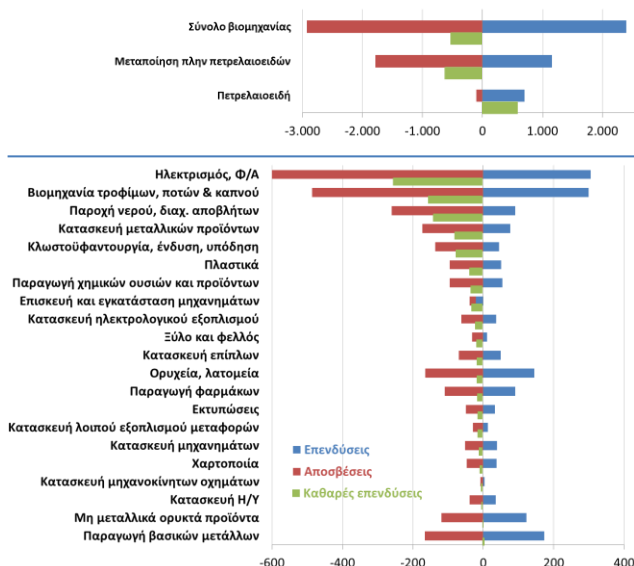
υπόλοιπους κλάδους να εμφανίζουν αρνητικό πρόσημο. Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι οι επενδύσεις στα δίκτυα πρέπει να τυχουν προσεκτικής αξιολόγησης (που υπερβαίνει τα όρια αυτής της ανάλυσης), διότι οι επενδύσεις στην ενέργεια και το νερό είναι καθοριστικές για την υγεία της οικονομίας μακροπρόθεσμα. Επίσης, οι αρνητικές καθαρές επενδύσεις στα τρόφιμα και ποτά, καθώς και τα οριακά αποτελέσματα σε διάφορους άλλους κλάδους χρήζουν ενδελεχούς ανάλυσης, καθώς περιλαμβάνουν ισχυρούς εξαγωγικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Στον Πίνακα 1, τέλος, εμφανίζεται η εξέλιξη των καθαρών επενδύσεων στους επιμέρους κλάδους της βιομηχανίας από το 2000 και μετά, για μία συνολικότερη εικόνα της επενδυτικής τους δραστηριότητας διαχρονικά.

Στο Διάγραμμα της πρώτης σελίδας, επιχειρείται μία ενδεικτική κατηγοριοποίηση των κλάδων της βιομηχανίας (εκτός πετρελαιοειδών και δικτύων, που ενέχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά συγκέντρωσης και κρατικής παρέμβασης/συμμετοχής), σε κλάδους όπου τα ρυθμιστικά εμπόδια και τα υψηλά κόστη έχουν οδηγήσει σε υψηλότερη/χαμηλότερη παραγωγικότητα (ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο) και υψηλότερες/χαμηλότερες επενδύσεις ως ποσοστού της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του κλάδου, χρησιμοποιώντας μέσους όρους της τελευταίας εξαετίας (2009-2014). Οι κλάδοι παρουσιάζονται σε 4 τεταρτημόρια, που ορίζονται από τους μέσους όρους όλων των κλάδων στα δύο χαρακτηριστικά. Έτσι, οι κλάδοι στο πάνω δεξιά τεταρτημόριο εμφανίζουν υψηλότερη του μέσου όρου, παραγωγικότητα και επενδύσεις ως προς την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, κ.ο.κ. σε σχέση με τα υπόλοιπα τεταρτημόρια. Επισημαίνεται ότι, αφού δεν υπάρχουν τρόποι κλαδικών παρεμβάσεων για την προώθηση των επενδύσεων, η βιομηχανική πολιτική πρέπει να επικεντρωθεί κυρίως στη μείωση του ενεργειακού κόστους και της υπερφορολόγησης της ενέργειας, στην οριζόντια άρση αντικινήτρων, ρυθμιστικών περιορισμών και εμποδίων στις εξαγωγές, που σε επιμέρους βιομηχανικούς κλάδους μπορεί να δημιουργούν προσφορότερες συνθήκες άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να προβληματίσουν τους ιθύνοντες της οικονομικής πολιτικής καθώς οι ανεπαρκείς επενδύσεις σήμερα, συνδέονται με πτώση της παραγωγικότητας, των θέσεων εργασίας και των αμοιβών των εργαζομένων αύριο. Χωρίς επενδυτικά κίνητρα, πέραν της διαμόρφωσης ενός φιλικού προς την επιχειρηματικότητα και σταθερού θεσμικού περιβάλλοντος και της μείωσης του επενδυτικού κινδύνου χώρας μέσω συμμόρφωσης με το Μνημόνιο, είναι σχεδόν αδύνατον να ανατραπεί η κατάσταση αποεπένδυσης στην οποία έχει περιέλθει η οικονομία. Οι επισημάνσεις αυτές δεν αποτελούν κινδυνολογία αλλά προειδοποίηση ότι το επίπεδο ευημερίας του ελληνικού πληθυσμού είναι σε πτωτική πορεία. Η χώρα απειλείται με υφέρευστα αποξένωση όλων των δημιουργικών της δυνάμεων από την παραγωγική διαδικασία και σταδιακή αποσάρθρωση μεγάλων τομέων της οικονομικής δραστηριότητας, με καταλυτικές αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση, περιλαμβανομένων των εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης.

Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

Εκτέλεση προϋπολογισμού γενικής κυβέρνησης: Τα στοιχεία Δεκεμβρίου για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της γενικής κυβέρνησης χαρακτηρίζονται κυρίως από τη συνέχιση της καλής πορείας των ασφαλιστικών εισφορών (Διάγραμμα 6), απόρροια της αύξησης των εισφορών υγείας στις επικουρικές συντάξεις και επέκτασής τους στις κύριες συντάξεις. Έτσι, η καλή πορεία του Δεκεμβρίου, σε ό,τι αφορά την εισπραξη φόρων σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης, συνδυάστηκε από την, αντίστοιχα, καλή πορεία των εσόδων από εισφορές και επέτρεψε, μαζί με τη συγκράτηση των επιστροφών φόρων, τη διατήρηση των καθαρών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές περίπου στα επίπεδα του 2014. Την ίδια ώρα, η δαπάνη για μισθούς και συντάξεις παρέμεινε αμετάβλητη σε σύγκριση με το 2014. Οι κοινωνικές παροχές πλην συντάξεων, όμως, μειώθηκαν κατά -€1,3 δισ., εκ των οποίων -€521 εκατ. στις παροχές ασθένειας και -€707 εκατ. στις λοιπές παροχές (ή -€201 εάν ληφθεί υπόψη η μη επανάλψη της δαπάνης για το κοινωνικό μέρισμα ύψους €506 εκατ.). Τέλος, καταγράφηκε και μείωση των δαπανών

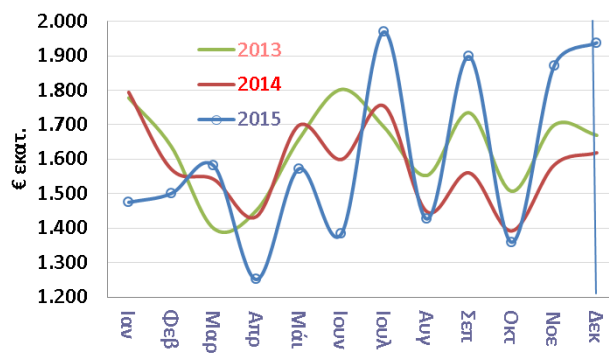
Διάγραμμα 5: Καθαρές επενδύσεις κατά κλάδο στη βιομηχανία (Eurostat, 2014, € εκατ. σταθερές τιμές 2010)

Πίνακας 1: Καθαρές επενδύσεις κατά κλάδο στη βιομηχανία (Eurostat, 2014, € εκατ. σταθερές τιμές 2010)

Κλάδος	2000	2009	2014
Πετρελαιοειδή	91,1	391,5	596,6
Παραγωγή βασικών μετάλλων	252,4	-23,9	7,1
Μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα	73,2	62,7	2,8
Κατασκευή Η/Υ	28,9	-14,0	-3,4
Κατασκευή οχημάτων	8,7	-5,8	-5,5
Χαρτοποιία	32,8	-12,5	-9,6
Κατασκευή μηχανημάτων	-0,6	38,0	-12,7
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	5,2	9,5	-16,4
Εκτυπώσεις	41,3	-33,2	-16,6
Παραγωγή φαρμάκων	50,3	204,5	-18,4
Ορυχεία, λατομεία	-20,5	38,1	-19,7
Κατασκευή επίπλων	6,0	-2,0	-20,0
Ξύλο και φελλός	97,1	-5,8	-21,2
Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός	38,4	-10,1	-25,6
Πισκ. & εγκατάσταση μηχ/των	2,1	10,9	-38,3
Χημικά	79,2	52,0	-40,6
Πλαστικά	234,6	36,0	-45,7
Κλωστ/γία, ένδυση, υπόδηση	73,1	-80,0	-92,3
Κατασκ. μεταλλικών προϊόντων	17,8	15,1	-95,4
Παροχή νερού, διαχ. αποβλήτων	-185,7	52,2	-169,3
Τρόφιμα, ποτά & καπνός	228,8	121,3	-187,2
Ηλεκτρισμός, Φ/Α	600,8	344,0	-306,8

Διάγραμμα 6: Προϋπολογισμός γενικής κυβέρνησης – έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές (Υπουργείο Οικονομικών, Δεκέμβριος 2015)

προμηθειών κατά -€741 εκατ. (που περιλαμβάνει και αυτή μέρος της δαπάνης για φαρμακευτικό υλικό). Έτσι, προέκυψε μια βελτίωση του ταμειακού πρωτογενούς αποτελέσματος της γενικής κυβέρνησης το 2015 κατά €2 δισ. περίπου, σε €4,14 δισ., αντί €2,05 δισ. το Δεκέμβριο 2014 και €5,1 δισ. το Νοέμβριο 2015. Σημειώνεται ότι το τρίτο μηνίο προβλέπει για το 2015 πρωτογενές έλλειμμα -0,25% του ΑΕΠ (περίπου -€440 εκατ.), αλλά αυτό το έλλειμμα αφορά τα δεδουλευμένα μεγέθη και όχι τα ταμειακά που ανακινώθηκαν, ενώ γίνονται και προσαρμογές όπως π.χ. η αφαίρεση των εσόδων από ΑΝΦΑ&SMP ύψους €291 εκατ. Μια σημαντική προσαρμογή που θα γίνει εντός του επόμενου τριμήνου για τη μετάβαση στο πρωτογενές πλεόνασμα σύμφωνα με το πρόγραμμα, θα είναι η πρόσθεση στο ταμειακό πλεόνασμα δεδουλευμένων δαπανών, οι οποίες αντιστοιχούν περίπου στην αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους προς την αγορά κατά €1,55 δισ. άνω του επιπέδου του Δεκεμβρίου 2014, σε συνολικά €4,65 δισ. Ακόμα και μετά τις προσαρμογές αυτές όμως αναμένεται ότι, όταν οριστικοποιηθεί, το ύψος του πρωτογενούς αποτελέσματος σύμφωνα με το πρόγραμμα θα ξεπερνάει ουσιαστικά τις αρχικές εκτιμήσεις (πρωτογενές πλεόνασμα 0,4 π.μ. του ΑΕΠ έναντι πρωτογενούς ελλείμματος -0,25 π.μ. του ΑΕΠ που προβλέπει το πρόγραμμα). Το ύψος των οφειλών του κράτους υποχώρησε επίσης κατά -€433 κατά τη διάρκεια του Δεκεμβρίου 2015 κυρίως λόγω μείωσης των οφειλών του ΕΟΠΠΥ (μείωση €110 εκατ. σε €1,7 δισ.) και των νοσοκομείων (μείωση €187 εκατ. σε €931 εκατ.). Η τελευταία εξέλιξη καταγράφει μια προσπάθεια μείωσης των οφειλών του κράτους, που μαζί με τις εκκρεμείς επιστροφές φόρων ανήλθαν σε €5,4 δισ. το Δεκέμβριο από €5,8 δισ. το Νοέμβριο και €3,8 δισ. το Δεκέμβριο 2014. Οι προαναφερόμενες εξελίξεις μπόρεσαν να ενισχύσουν το πρωτογενές ταμειακό αποτέλεσμα καθώς υποστηρίχθηκαν και από την αύξηση εσόδων και συγκράτηση δαπανών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Πίνακας 2).

Εξαγωγές: Οι εξαγωγές αγαθών ανακάμπτουν τον Δεκέμβριο του 2015 (+2,7% εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών), παρουσιάζοντας αξιοσημείωτη άνοδο στο σύνολο του έτους (+7,9%). Η εξομάλυνση των εξαγωγών εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών τον Οκτώβριο (+29,8%), κάλυψε την έλλειψη πρώτων υλών που σημειώθηκε κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, συμβάλλοντας έτσι στην επαναφορά της δυναμικής των εξαγωγών, η οποία ωστόσο παρουσιάζει σχετική κόπωση το 2^ο εξάμηνο του 2015. Στο σύνολο του έτους, καταγράφεται άνοδος σε όλες τις βασικές ομάδες προϊόντων, με εξαίρεση τα καύσιμα (-26,6%) και τις πρώτες ύλες (-0,7%), με τις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων να επιδεικνύουν αξιοσημείωτες επιδόσεις (+6,8%), ιδίως των μηχανημάτων (+14,2%) και των βιομηχανικών προϊόντων κατά πρώτη ύλη (+9,3%). Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων παρουσίασαν επίσης αξιοσημείωτη άνοδο το 2015 (+12,8%), κυρίως ως αποτέλεσμα της σημαντικής ενίσχυσης των εξαγωγών λαδιού (+122,7%).

Βιομηχανική παραγωγή: Αύξηση +5,2% σημείωσε η βιομηχανική παραγωγή τον Δεκέμβριο του 2015, κυρίως λόγω της ενίσχυσης της παραγωγής ηλεκτρισμού (+11,3%) και των ορυχείων (+9,6%). Αύξηση σημειώθηκε επίσης στους περισσότερους κλάδους της μεταποίησης, με τον σχετικό δείκτη να παρουσιάζει άνοδο +3,3% (+3,1% εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών). Από τον Σεπτέμβριο του 2015 η βιομηχανική παραγωγή κινείται ανοδικά, με μόνη εξαίρεση τον Οκτώβριο (-1,9%), επιδεικνύοντας ότι οι δυσκολίες που διαμορφώθηκαν κατά τους καλοκαιρινούς μήνες από την επιβολή των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων και την έλλειψη πρώτων υλών, έχουν εξομαλυνθεί σε μεγάλο βαθμό. Σε ετήσια βάση, το 2015 ο γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής παρουσίασε οριακή άνοδο +0,6% σε σύγκριση με το 2014, ως αποτέλεσμα της αύξησης της παραγωγής στη μεταποίηση (+1,2%). Ειδικότερα, η παραγωγή στη μεταποίηση χωρίς τα πετρελαιοειδή κινείται ανοδικά από τον Φεβρουάριο του 2015, με μόνες εξαίρεσεις τον Ιούλιο (-6,5%) και τον Οκτώβριο (-1,4%). Μεταξύ των κλάδων της μεταποίησης, ξεχωρίζουν για τις θετικές επιδόσεις τους ο κλάδος καπνού (+18,8%) και ηλεκτρονικών υπολογιστών (+28,3%). Αντίθετα, μείωση εμφανίζεται στην ένδυση και υπόδηση (-13,7% και -13,5% αντίστοιχα), παρά την άνοδο που καταγράφεται στις λιανικές πωλήσεις αυτών των δύο κλάδων (+7,2% κατά το διάστημα Ιαν - Νοε 2015), ενώ μικρή μείωση σημειώθηκε στα τρόφιμα (-0,2%).

Πίνακας 2: Προϋπολογισμός γενικής κυβέρνησης – επιλεγμένα μεγέθη φορέων (Υπουργείο Οικονομικών, Δεκέμβριος 2015)

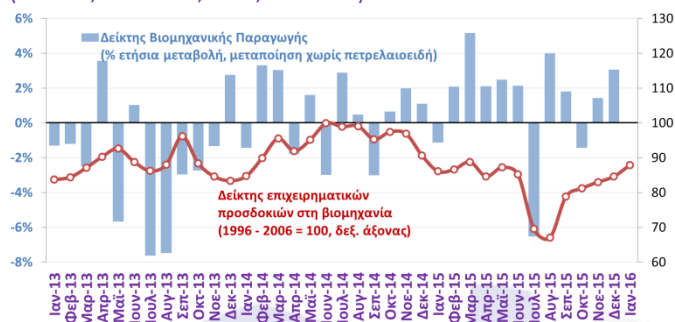
Στοιχεία Υπ. Οικονομικών	Ιαν - Δεκέμβριος		
€ εκατ.	2014	2015	Δ%
Νομικά πρόσωπα			
Ίδια έσοδα	1.734	2.056	18,6%
Μεταβιβάσεις (καθαρές)	4.462	4.349	-2,5%
Δαπάνες	4.171	5.028	20,5%
Έλλειμμα (-) προ μεταβιβάσεων	-2.261	-3.002	32,8%
Ασφαλιστικά ταμεία			
Ίδια έσοδα	19.407	19.364	-0,2%
Μεταβιβάσεις (καθαρές)	17.245	15.588	-9,6%
Δαπάνες	36.879	34.523	-6,4%
Έλλειμμα (-) προ μεταβιβάσεων	-17.472	-15.159	-13,2%
Τοπική αυτοδιοίκηση			
Ίδια έσοδα	2.338	2.348	0,4%
Μεταβιβάσεις (καθαρές)	4.005	3.941	-1,6%
Δαπάνες	6.152	5.843	-5,0%
Έλλειμμα (-) προ μεταβιβάσεων	-3.814	-3.495	-8,4%

Πίνακας 3: Αξία εξαγωγών ανά ομάδα προϊόντων (€ εκατ.) (ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, Δεκ. 2015)

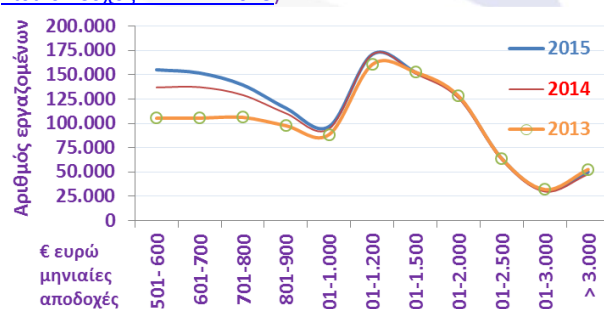
Ομάδες προϊόντων	Ιανουάριος - Δεκέμβριος			%Δ	
	2013	2014	2015	14/13	15/14
Αγροτικά προϊόντα	4.827,2	4.675,8	5.272,7	-3,1%	12,8%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	3.654,8	3.759,2	3.886,8	2,9%	3,4%
Ποτά - καπνός	591,9	594,0	667,1	0,4%	12,3%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά	580,6	322,7	718,8	-44,4%	122,7%
Πρώτες ύλες	1.144,9	1.038,5	1.031,1	-9,3%	-0,7%
Καύσιμα	10.890,0	10.348,0	7.599,4	-5,0%	-26,6%
Βιομηχανικά προϊόντα	10.114,5	10.581,6	11.301,7	4,6%	6,8%
Χημικά	2.601,4	2.697,1	2.721,4	3,7%	0,9%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη	3.741,6	3.784,2	4.135,7	1,1%	9,3%
Μηχανήματα	2.040,7	2.292,8	2.617,9	12,4%	14,2%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.730,9	1.807,6	1.826,7	4,4%	1,1%
Άλλα	582,1	577,0	599,6	-0,9%	3,9%
Σύνολο	27.558,7	27.221,0	25.804,5	-1,2%	-5,2%
Σύνολο χωρίς καύσιμα	16.668,7	16.873,0	18.205,1	1,2%	7,9%
Πρόσθετη ανάλυση*:					
Μεταποιημένα προϊόντα	12.862,5	13.100,3	13.814,1	1,8%	5,4%
εκ των οποίων: τρόφιμα/ποτά	2.483,7	2.212,4	2.775,2	-10,9%	25,4%
Πρώτες ύλες & ακατέργαστα	2.483,7	2.212,4	2.775,2	-10,9%	25,4%
εκ των οποίων: αγροτικά	1.586,4	1.668,1	1.620,7	5,2%	-2,8%

* Στοιχεία Ιαν - Νοε

Διάγραμμα 7: Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής (ΕΛΣΤΑΤ, Δεκ. 2015, ΙΟΒΕ, Ιαν. 2015)

Διάγραμμα 8: Κατανομή ασφαλισμένων πλήρους απασχόλησης ιδιωτικού τομέα ανά κλιμάκιο μηνιαίων μισθών αποδοχών (Ειδικό Τεύχος ΕΡΓΑΝΗ 2015)

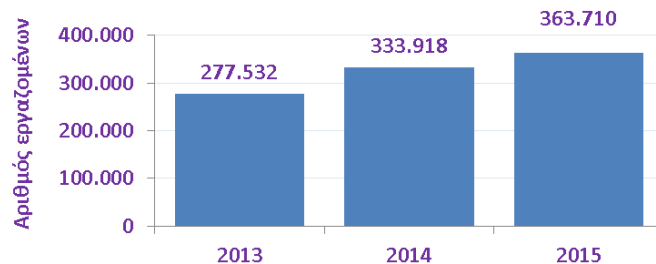

Την ίδια ώρα, βελτίωση καταγράφεται και στις επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία για 5ο συνεχόμενο μήνα τον Ιανουάριο του 2016, ως αποτέλεσμα του περιορισμού των αρνητικών εκτιμήσεων για τη ζήτηση και τις νέες παραγγελίες.

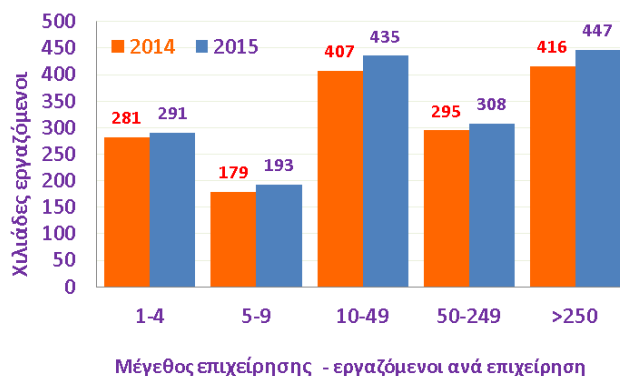
Απασχόληση και αποδοχές στον ιδιωτικό τομέα, 2009-2015.

Η αύξηση της απασχόλησης που καταγράφηκε το 2014 σε σχέση με το 2013 συνεχίστηκε και το 2015, σύμφωνα με τα ετήσια ειδικά τεύχη του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ. Όμως η αύξηση αυτή είχε μικρότερη ένταση το 2015, αν και πάλι επικεντρώθηκε ουσιαστικά σε εργαζόμενους με μηνιαίες μικτές αποδοχές κάτω των €900 (Διάγραμμα 8) και τη μερική απασχόληση (Διάγραμμα 9). Το γεγονός ότι η αύξηση της απασχόλησης καταγράφεται σε όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων (Διάγραμμα 10) δείχνει ότι όλες οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν σε μηνιαίες αποδοχές ουσιαστικά κάτω των €1.000. Την παρατήρηση αυτή υποστηρίζει και η ανάλυση στοιχείων του ΙΚΑ από τη Δ/νση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του ιδρύματος, που έχει καταγράψει τη μείωση του διάμεσου μικτού μηνιαίου μισθού των «νέων» εργαζομένων κατά 32,5% σε €732 την περίοδο 2010-2014, όταν ο διάμεσος μισθός όλων των εργαζομένων (παλιών και νέων) μειώθηκε στο διάστημα αυτό κατά 14,6%. Η ανάλυση του ΙΚΑ δείχνει πως η μείωση των μισθών εργαζομένων που έχουν διατηρήσει τη θέση τους υπολείπεται της μείωσης αποδοχών που καταγράφεται για όσους προσλαμβάνονται για πρώτη φορά επειδή εισέρχονται στην αγορά εργασίας ή μετά από αλλαγή εργοδότη, εξέλιξη που σίγουρα αποθαρρύνει την εθελοντική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού αυτή την περίοδο. Η μελέτη του ΙΚΑ καταγράφει και τη σταδιακή αύξηση όλα αυτά τα χρόνια, και ειδικά μετά το 2012, της μερικής απασχόλησης (όπως καταγράφει και η μελέτη του ΙΚΑ, και όπως σύμφωνα με στοιχεία του ΙΚΑ που παρουσιάστηκαν στο [Αελτίο 24/9/2015](#) συμβαίνει κυρίως στις μικρότερες επιχειρήσεις). Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ, το 2015 το 28,3% των 88.666 καθαρών νέων θέσεων εργασίας αφορά εργαζόμενους που απασχολούνται (επίσημα) κάτω από 35 ώρες την εβδομάδα και εξ αυτών των 25.177 οι 9,8 χιλιάδες απασχολούνται κάτω των 20 ωρών. Επί του συνόλου των εργαζομένων που καταγράφει το ΕΡΓΑΝΗ το 30% εργάζεται λιγότερες από 35 ώρες (486.588 άτομα) και εξ αυτών 92.123 απασχολούνται κάτω από 10 ώρες την εβδομάδα (περιλαμβανομένων και 29.292 ατόμων που εργάζονται κάτω από 4 ώρες την εβδομάδα). Οι διαχρονικές επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων αποτυπώνονται από τη μελέτη του ΙΚΑ στο Διάγραμμα 11, που καταγράφει τη συνεχή υποχώρηση του μέσου ετήσιου μικτού εισοδήματος που δηλώνεται στο ΙΚΑ (τα στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ δείχνουν και μια παραπέρα υποχώρηση του μέσου μισθού -2% το 2015), παρόλο που από το 2012 η απασχόληση ως απόλυτο μέγεθος ανακάμπτει. Έτσι, παρόλο που ο αριθμός των απασχολούμενων ανακάμπτει μετά το 2012, σε ό,τι αφορά στο σύνολο των αποδοχών από μισθωτή εργασία που ασφαλιζονται στο ΙΚΑ και στις συνακόλουθες εισπράξεις του ΙΚΑ σε ασφαλιστικές εισφορές, επήλθε μια σταθεροποίηση το 2014 σε σχέση με το 2013. Τουλάχιστον η σταθεροποίηση αυτή έδωσε τέλος στη ραγδαία υποχώρηση της περιόδου 2009-2012 (Διάγραμμα 12), και τα δεδομένα αυτά αναδεικνύουν τη σημασία που έχει η σταθεροποίηση της απασχόλησης, που είναι η πρώτη γραμμή αμύνης για την αποκατάσταση της κοινωνικής συνοχής. Δείχνουν όμως ότι, επιπλέον, για την αύξηση των εσόδων του κράτους μέσω της διεύρυνσης της φορολογικής βάσης πρέπει να υπάρξει και σταθεροποίηση των αποδοχών και μια μετατόπιση της τάσης αύξησης απασχόλησης και σε υψηλότερα μισθολογικά κλιμάκια, πέρα από τα χαμηλά και πολύ χαμηλά μισθολογικά κλιμάκια. Για να υπάρξει, όμως, μια τέτοια εξέλιξη και μάλιστα σε σημαντικό μέγεθος πρέπει να προϋπάρξει άρση της αβεβαιότητας και πλήρη αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών στη χώρα ώστε να υλοποιηθούν νέες και σημαντικές σε μέγεθος επενδύσεις.

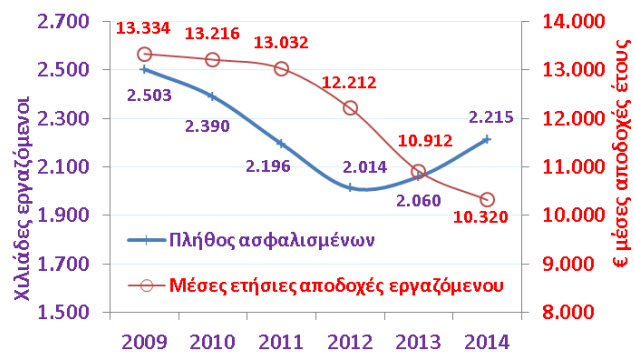
Διάγραμμα 9: Ασφαλισμένοι μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης ιδιωτικού τομέα (Ειδικό Τεύχος ΕΡΓΑΝΗ 2015)

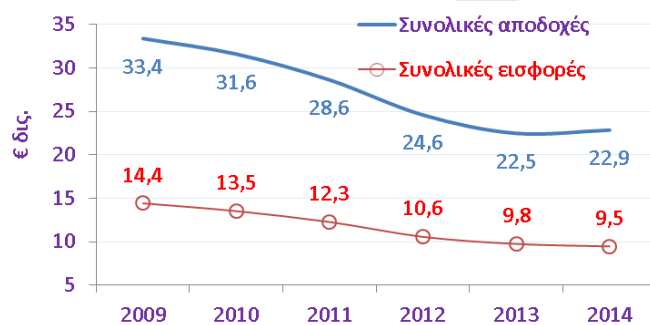
Διάγραμμα 10: Κατανομή ασφαλισμένων ιδιωτικού τομέα ανά μέγεθος επιχείρησης (Ειδικό Τεύχος ΕΡΓΑΝΗ 2015)

Διάγραμμα 11: Εξέλιξη πλήθους ασφαλισμένων ΙΚΑ και της μέσης ετήσιας μικτής αποδοχής ασφαλισμένου (Μελέτη στοιχείων ΙΚΑ 2009-2014)

Διάγραμμα 12: Εξέλιξη συνολικών μικτών αποδοχών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ και εσόδων ΙΚΑ από εισφορές (Μελέτη στοιχείων ΙΚΑ 2009-2014)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435 δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

* Αθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Αθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg

B-1000 Bruxelles

T: +32 (02) 231 00 53

F: +32 (02) 732 35 70

E: main@sevbxl.be